

Datum
2012-12-04

TEMAGRUPPEN UNGA I ARBETSLIVET

Funktionsnedsättning och etablering Preliminära resultat

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

www.temaunga.se

Sammanfattning

- Unga som varken arbetar eller studerar har föräldrar med kortare utbildning jämfört med övriga unga
- Unga som varken arbetar eller studerar och har ersättning för "Sjukdom eller funktionsnedsättning" har föräldrar med kortare utbildning jämfört med övriga kategorier av unga som varken arbetar eller studerar
- Skolan lyckas inte kompensera för föräldrarnas utbildningsnivå för unga med "Sjukdom eller funktionsnedsättning" jämfört med övriga unga
- Större andel killar (53 procent) jämfört med tjejer (44 procent) har någon gång under 2004-2008 haft stöd enligt LSS. Unga som haft stöd enligt LSS tillhör främst personkrets 1. (Personkrets 1: Personer med utvecklingsstörning, autism eller liknande tillstånd).
- Behörigheten till gymnasieskolan är lägst för unga som varken arbetar eller studerar och har ersättning för "Sjukdom eller funktionsnedsättning".
- 88,8 procent av alla unga år 2009 hade behörighet till gymnasiet jämfört med 22,5 procent av killarna och 32 procent av tjejerna i gruppen unga som varken arbetar eller studerar och har ersättning för "Sjukdom eller funktionsnedsättning".
- 56,6 procent av killarna och 49,8 procent av tjejerna i gruppen unga som varken arbetar eller studerar och har ersättning för "Sjukdom eller funktionsnedsättning" är inte med i analysen då de saknas i registret vilket har samband med bristfällig information om särskoleelever. Det saknas tillförlitlig statistik på området, vilket är ett hinder för kunskapsutveckling för hur etableringen ser ut för unga som studerat på särskola.

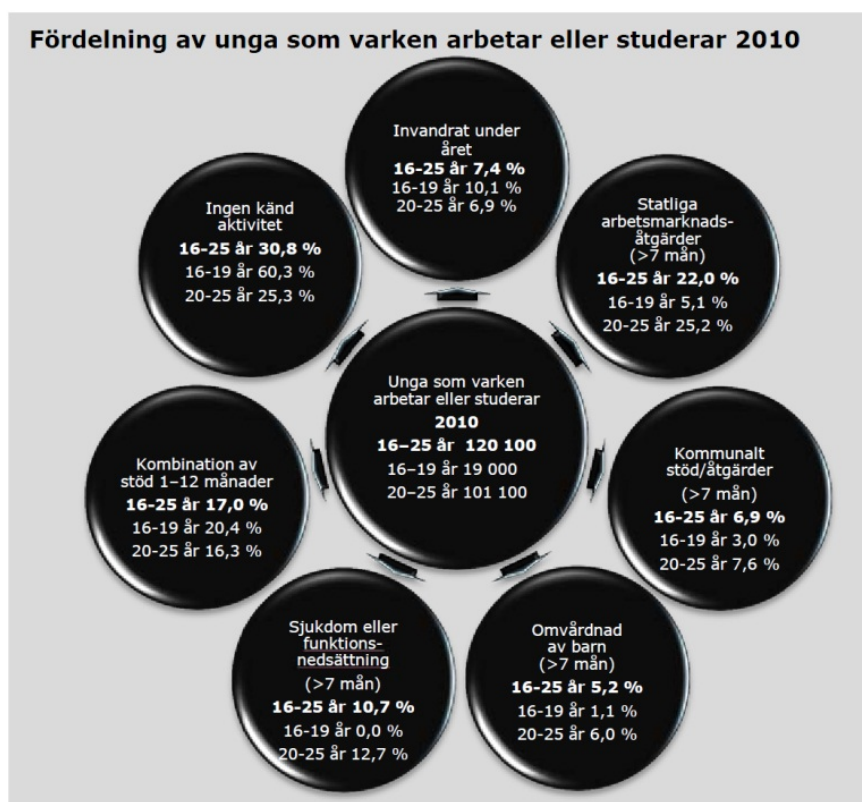
Funktionsnedsättning och etablering

Temagruppen Unga i arbetslivet har tagit fram en analysmodell som visar hur stor gruppen Unga som Varken Arbetar eller Studerar (UVAS) under ett år är, och vad de gör. Tidigare har en sådan överblick saknats. Analysen är tänkt att bilda underlag för det arbete som sker på nationell, regional och kommunal nivå för målgruppen.

Temagruppen har konstaterat att det finns ett långsiktigt behov av att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för denna grupp unga, då 7 till 10 procent i ungdomsgruppen varken arbetar eller studerar oavsett hög- eller lågkonjunktur (Skrifter från Temagruppen unga i arbetslivet 2012:04).

Vad gör unga som varken arbetar eller studerar?

Unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) kan delas in i undergrupper. En del har stöd från Arbetsförmedlingen (22 procent), sin kommun (7 procent) eller Försäkringskassan (5 procent för vård av barn och 11 procent på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning) i mer än 7 månader under året. Många har också stöd från flera aktörer samtidigt (17 procent). Genom modellen går det att följa flödena ett år till ett annat mellan de olika kategorierna/undergrupperna, och till studier eller arbete. I figuren ses fördelningen mellan undergrupperna för 2010 för unga som varken arbetar eller studerar. 2010 var det 9,5 procent av de unga i åldern 16 till 25 år som varken arbetade eller studerade under ett helt år.

Figur 1. Fördelning av unga som varken arbetar eller studerar 2010.

Hur ser livsvillkoren ut för unga i undergruppen med sjukdom eller funktionsnedsättning?

En prioriterad grupp för temagruppens verksamhet är unga personer med funktionsnedsättning, därför har vi tillsammans med Socialstyrelsen fördjupat oss i modellens undergrupp "Sjukdom eller funktionsnedsättning". Syftet med den fördjupade analysen är att utveckla kunskapen om denna grupps etablering på arbetsmarknaden. För detta ändamål har en beställning gjorts till Statistiska Centralbyrån (SCB) av Socialstyrelsen i samarbete med temagruppen. Denna studie är en renodlad registeranalys med longitudinell ansats och baseras på samkörning av flera nationella register som administreras av SCB och Socialstyrelsen¹.

Temagruppen har nu i november 2012 fått de första dataanalyserna från Socialstyrelsen och vi vill lyfta några preliminära resultat med fokus på unga som hamnar i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning". Vi kommer att publicera en rapport under våren 2013.

Urval

Totalpopulationen i vår studie är de födda 1981-1991 och som förekommer i RTB (Registret för Totalbefolkningen) år 2004 -2009 (då de är 13-23 år gamla).

Vi har tittat på undergruppen "Sjukdom och funktionsnedsättning" ur två perspektiv, dels åren innan man kategoriserades i gruppen, dels åren efter. I analysen kan vi följa en kohort över tid (tabell 1). Eller se gruppens storlek för respektive studerat år (tabell 2).

Tabell 1. Andel unga födda 1984 och som varken arbetar eller studerar och har en "Sjukdom eller funktionsnedsättning" under 2004-2009

födda1984	2004 (20 år)	2005 (21 år)	2006 (22 år)	2007 (23 år)	2008 (24 år)	2009 (25 år)
Tjejer	10,6	12,6	15,5	18,9	18,2	16,5
Killar	12,1	14,8	18,4	23,4	23,2	19,9

Tabell 2. Andel unga som varken arbetar eller studerar som hamnar i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning" av alla unga som varken arbetar eller studerar, 1984-1989

2009	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Tjejer	16,5	16,4	16,8	16,1	13,5	10,7

¹ De data som används i projektet kommer att samlas i en tillfällig projektdatabas, som förstörs när analysen är avslutad.

Killar	19,9	17,6	17,1	15,3	12,8	11,2
--------	------	------	------	------	------	------

Vi inledde med att undersöka hur stor andel unga som någon gång mellan 2004 och 2008 haft stöd enligt LSS². Tabell 3 nedan visar att det är en större andel killar (53 procent) än tjejer (44 procent) som någon gång under den studerade perioden haft stöd enligt LSS. Unga som haft stöd enligt LSS tillhör främst personkrets 1. Tabellen visar även att det är fler tjejer som hamnar i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning" utan LSS stöd.

Faktaruta

Personkrets 1: Personer med utvecklingsstörning, autism eller liknande tillstånd.

Personkrets 2: Personer med betydande begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder, föranlett av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Personkrets 3: Personer med andra svåra och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som ger betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och som har omfattande behov av stöd.

Tabell 3. Andel killar och tjejer som någon gång åren 2004-2008 haft stöd enligt LSS i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning", år 2009

	Ej LSS	LSS utan personkrets	Pk 1	Pk2	Pk3
Killar	39,5	5,5	53	-	1,5
Tjejer	49,7	4,4	44	-	1,4

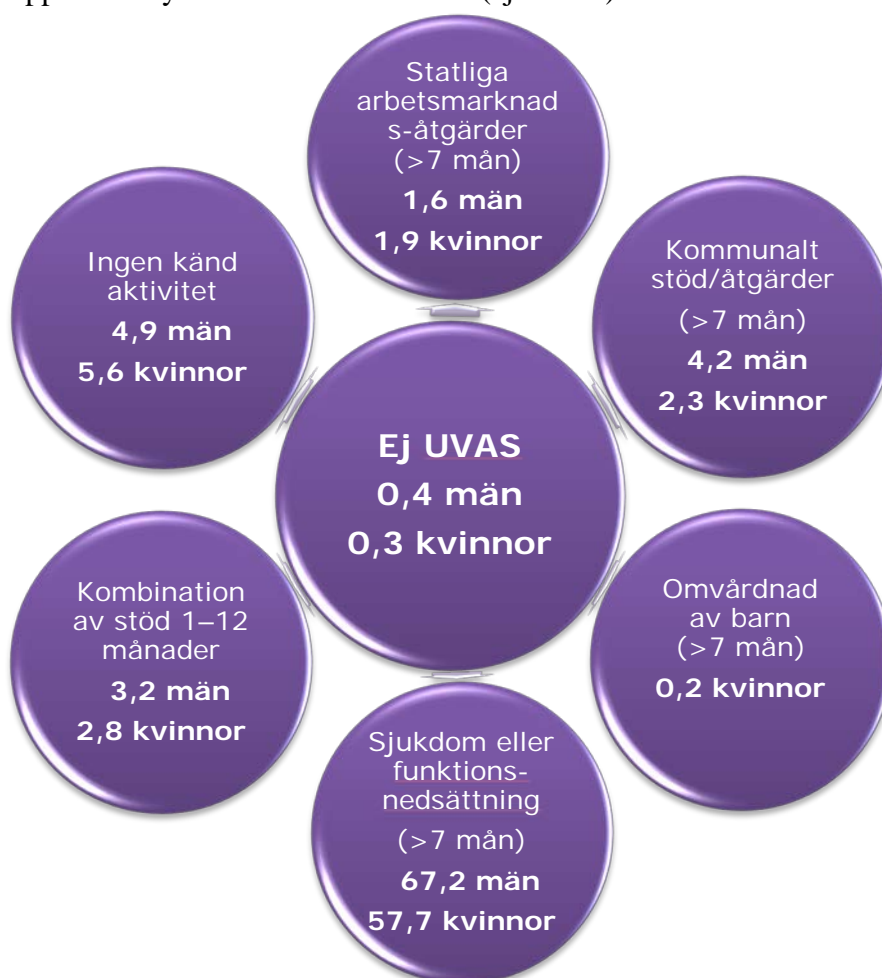
I tabell 4 kan vi se att det finns könsskillnader. Fler killar har under 2004-2008 haft LSS och/eller aktivitetsersättning medan fler tjejer har haft endast aktivitetsersättning. Aktivitetsersättning ges till personer mellan 19 och 30 år. Försäkringskassan ger denna ersättning om personen troligen inte kommer att kunna arbeta heltid under minst ett år på grund av en funktionsnedsättning, skada eller sjukdom.

² LSS betyder lag om Stöd och Service till vissa funktionshindrade och ger rätt särskild hjälp. LSS är en lag som ger särskilda rättigheter till personer med funktionshinder.

Tabell 4. Andel unga som någon gång åren 2004-2008 haft stöd enligt LSS och/eller aktivitetsersättning (AE) åren 2004-2008 i gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning", procent

	EJ LSS eller AE	LSS	Aktivitetsersättning (AE)	LSS + AE
Killar	9,5	1	29,9	59,5
Tjejer	14,8	1,2	34,8	49

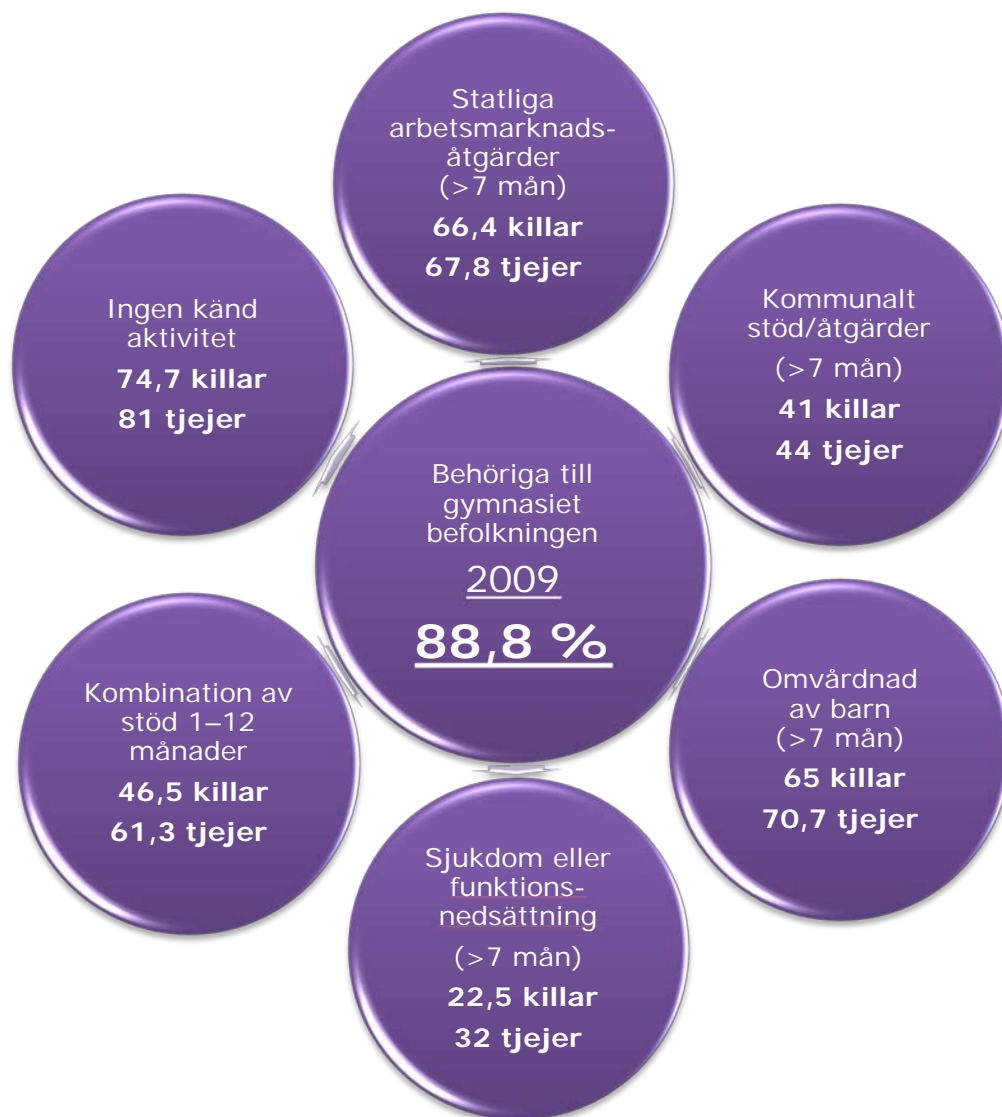
Unga som varken studerade eller arbetade 2004, var födda 1981-1986 och som någon gång under åren 2005 – 2009 haft stöd enligt LSS och/eller aktivitetsersättning av alla som varken arbetade eller studerade. Modellen visar att unga i gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning" är överrepresenterade. Den totala ungdomsgruppen som inte uppfyller kriterierna för att hamna i temagruppens analysmodell är den i mitten (ej UVAS).

Figur 2. Unga som varken arbetade eller studerade 2004 och var födda 1981-1986 och som någon gång under åren 2005-2009 haft stöd enligt LSS och/eller aktivitetsersättning.

I figur 3 kan vi se att behörigheten till gymnasieskolan är lägst i gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning". 56,6 procent av killarna och 49,8 procent av tjejerna är inte med i analysen eftersom de saknas i registret vilket troligen har samband med bristfällig information om särskoleelever. Ungdomsstyrelsen har i rapporten *Fokus12 Levnadsvillkoren för unga med funktionsnedsättning* lyft denna problematik (Ungdomsstyrelsen 2012).

"Det finns indikationer på att unga som lämnar gymnasiesärskolan har fått försämrade etableringsmöjligheter de senaste årtiondena. Det saknas dock helt tillförlitlig statistik på området. Uppgifter från särskolans och specialskolans yrkesvägledares ideella förening (SYVI) tyder på att bland de som har lämnat gymnasiesärskolans nationella program har andelen som sedan har någon form av anställning minskat från omkring 60 till under 20 procent från 1970-talet till 2000-talet (SOU 2011:8). Mot den bakgrunden har konstaterats att inte minst offentliga arbetsgivare bör bli bättre på att erbjuda arbetstillfällen och ta tillvara kunskap och erfarenheter som denna grupp kan bidra med. Vidare att gymnasiesärskolan måste bli bättre på att ge goda förutsättningar för arbetslivet" (Fokus 12, s.80).

Figur 3. Andel behöriga till gymnasiet för unga killar och tjejer födda 1984-1989 i befolkningen och i UVAS undergrupper, år 2009.

I tabell 5 kan vi se högsta utbildning år 200 för unga födda 1981-1986, efter föräldrarnas utbildning, för gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning" och för unga som arbetar eller studerar. Unga som studerar eller arbetar vars föräldrar har förgymnasial utbildning som högsta utbildning har en längre utbildning jämfört med unga i UVAS-gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning". Som ett exempel så ser vi att av de unga som har föräldrar med en högst förgymnasial utbildning är det 55,8 procent av tjejerna som arbetar eller studerar som har avslutade gymnasiestudier jämfört med 25,6 procent av tjejerna som varken arbetar eller studerar i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning". Skillnaden är än större bland killar, 62 procent av killarna som arbetar eller studerar har gymnasial utbildning jämfört med 18 procent av killarna som varken arbetar eller studerar i undergruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning". Generellt ser vi att föräldrarna till unga som varken arbetar eller studerar har en

kortare utbildning jämfört med övriga. I tabell 5 är det även tydligt att vi inte har tillgång till utbildningsstatistik för 40 procent av de unga i gruppen "sjukdom eller funktionsnedsättning". Med stor sannolikhet beror det på att de har studerat i särskola.

Tabell 5. Högsta egna utbildning tjejer och killar födda 1981-1986 år 2009 bland unga i UVAS-gruppen "Sjukdom eller funktionsnedsättning"(1) jämfört med unga som studerar eller arbetar (2), och föräldrarnas högsta utbildning

		Förgymnasial		Gymnasial		Eftergymnasial		Missing (särskola?)	
		1	2	1	2	1	2	1	2
Föräldrar Förgymnasial	Tjejer	34,1	13,8	25,6	55,8	1	29,5	39,3	0,8
	Killar	31,4	20,7	18,1	62,1	1,3	16,1	31,4	1,1
Föräldrar Gymnasial	Tjejer	29,6	7,7	27	50,7	3,2	41	40,2	0,7
	Killar	32,1	11,6	20,4	63	1,0	24,7	32,1	0,7
Föräldrar Eftergymnasial	Tjejer	22,3	3,0	24,9	26,7	6,8	69,5	46,1	0,9
	Killar	27	5,1	19	40	2,6	53,9	27	1